

**Kobiece i męskie
konteksty życia**

Kobiece i męskie konteksty życia

**Pod redakcją
Katarzyny Uklańskiej
i Olgi A. Kotowskiej-Wójcik**

Poznań 2020

Projekt okładki:
Wydawnictwo Rys

Recenzja wydawnicza:
dr hab. Aneta Gawkowska

Korekta:
Izolda Kiec

Copyright by:
Autorzy

Copyright by:
Wydawnictwo Rys

Wydanie I, Poznań 2020

ISBN 978-83-66666-14-6

DOI
10.48226/978-83-66666-14-6

Wydanie:

Wydawnictwo Rys
ul. Kolejowa 41
62-070 Dąbrówka
tel. 600 44 55 80
e-mail: tomasz.paluszynski@wydawnictworys.com
www.wydawnictworys.com

Spis treści

Katarzyna Uklańska, Olga A. Kotowska-Wójcik Moralność, intymność, aktywność – kobiety i mężczyźni o kontekstach życia prywatnego i publicznego	7
Wojciech Klimski Płeć i dekodifikacja moralności seksualnej.....	13
Maria Sroczyńska Być młodym..., czyli o kontrowersyjnych wymiarach współczesnej intymności (szkic socjologiczny)	37
Joanna Wróblewska-Skrzek Digitalizacja miłości. Wirtualne randkowanie – szanse i zagrożenia	51
Anna Linek Ciało kobiety w „zaklętym” kręgu wagi.....	67
Martyna Kawińska Kobiety i mężczyźni wobec starości i starzenia się	81
Katarzyna Uklańska Ambitne kobiety. Kompetencje i stosunek do pracy studentek na podstawie badań empirycznych	105
Magdalena Markocka Rola i aktywność kobiet w perspektywie współczesnych przemian społeczności lokalnych	129
Monika Maria Brzezińska „Gołąb” i „jastrząb”, czyli przywództwo i decydowanie polityczne kobiet i mężczyzn.....	151
Olga A. Kotowska-Wójcik Polki i Polacy o kobietach w polityce.....	165

Katarzyna Uklańska
Olga A. Kotowska-Wójcik

Moralność, intymność, aktywność – kobiety i mężczyźni o kontekstach życia prywatnego i publicznego

Oddajemy w ręce czytelników zbiór tekstów pt. *Kobiece i męskie konteksty życia*. Jest to kolejna, już siódma publikacja, której podstawą są dyskusje toczące się wokół tematu „Kobieta w nauce”, podejmowanego cyklicznie w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w ramach działalności Zespołu ds. Dobrych Praktyk.

Jeśli przyjmiemy rozumienie terminu „kontekst” jako zespołu odniesień niezbędnych do zrozumienia utworu literackiego, dzieła naukowego¹ i spojrzymy przez jego pryzmat na problematykę kobiecą i męską, to zauważymy, jak wiele obszarów tematycznych otwiera się dla badawcza. Niezwykle istotny jest również fakt, że bez tego kontekstu nie da się zrozumieć żadnej z płci. To właśnie poszczególne zaangażowania kobiet i mężczyzn w rozmaite, często drobne, aktywności ich definiują. Konsekwentnie wpisując się w nurt rozważań dotyczący (nie)równości płci, staramy się, by prezentowane teksty ukazywały odmienność, a zarazem komplementarność kobiet i mężczyzn. Choć w każdej epoce definiowanie kobiecości i męskości jest nieco odmienne, stała jest relacyjność tych kategorii. Nie można zrozumieć ani poddawać analizie kobiecych czy męskich aspektów realizowania określonych kategorii i ról społecznych bez wskazania na przedstawicieli drugiej z płci. „Mężczyźni i kobiety zostali powołani przez Stwórcę, aby żyć w głębokiej wzajemnej komunii, poznając jedni drugich i składając siebie w darze, działając razem dla wspólnego

¹ *Słownik języka polskiego*, to jest pozycja w sieci – tam nie ma żadnych autorów <https://sjp.pwn.pl/sjp/kontekst;2473490> (dostęp 12.10.2020).

dobra i uzupełniając się nawzajem dzięki komplementarności cech kobiecych i męskich”².

Najgłębszą prawdę o powyższej relacji uwidaczniają praktyki dnia codziennego przejawiające się w sferze prywatnej i publicznej. W socjologii pojawiła się stosunkowo niedawno kategoria analizy, jaką jest codzienność. Piotr Sztompka postuluje uznanie jej za trzeci paradygmat, obok istniejących już: socjologii normatywnej i socjologii interpretacyjnej³. Socjologia normatywna głównym przedmiotem zainteresowania uczyniła strukturę społeczną, interpretacyjna zaś dotyczy przede wszystkim interakcji i działania. Socjologia codzienności skupia się na „sieci wielokierunkowych relacji międzyludzkich”, które sprawiają, że struktura społeczna staje się płynna i zmienna. Co za tym idzie, wspomniana perspektywa pozwala na analizowanie „działania wielości ludzi wobec siebie, w powiązaniu z innymi, w ramach pewnej wspólnej dla działających sytuacji”⁴. Choć redaktorki niniejszej publikacji nie wskazały socjologii codzienności jako paradygmatu wiodącego dla autorów, to jednak sama codzienność – jako kategoria analityczna – znajduje w nich swoje odzwierciedlenie. Staje się to szczególnie wyraźne, jeśli przytoczymy kilka jej atrybutów.

Codziennosc realizowana (przeżywana) jest zawsze w relacji do innych jednostek, składają się na nią czynności, które są powtarzalne i rutynowe, rutynowe i nawykowe. Jej podstawą są emocje i cielesność, jest umiejscowiona w przestrzeni, a zdarzenia mają charakter czasowy⁵. Na tę codzienność składają się: przedmioty, otoczenie, obowiązki, wydarzenia odświeżne i zwyczajne, sytuacje, relacje z innymi i szereg innych. Sztompka twierdzi, że m.in. takie aktywności ludzkie, jak: konsumpcja, sprawy rodzinne, kapitał społeczny, praca, wiara religijna i emocje, mogą stać się przedmiotem zainteresowania badaczy w ramach socjologii codzienności.

² Jan Paweł II, List do Sekretarza Generalnego IV Światowa Konferencja ONZ poświęcona kobiecie, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/listy/onz_kobieta_26051995.html (dostęp 16.06.2019).

³ P. Sztompka, *Życie codzienne – temat najnowszej socjologii*, [w]: P. Sztompka, M. Bogunia-Borowska (red.), *Socjologia codzienności*, Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, Kraków 2008, s. 19, s. 15-52.

⁴ *Ibidem*, s. 24.

⁵ *Ibidem*.

Artykuły zgromadzone i opublikowane w monografii pt. *Kobiece i męskie konteksty życia* znajdują swoje twarde zaplecze w socjologii, czyniąc przedmiotem rozważań rozmaite aspekty codzienności – moralność, relacje intymne, w tym również miłość oraz randkowanie, ciało, starość i starzenie się, kompetencje i stosunek do pracy oraz aktywność w społeczności lokalnej, przywództwo polityczne i udział w polityce. Każdy z tych niezwykle obszernych tematów został opisany i poddany analizie z perspektywy płci. Cenne wydają się szczególnie te teksty, które kontrastują ich najbardziej charakterystyczne przymioty ze wskazaniem różnic właściwych kobietom i mężczyznom.

Monografię otwiera tekst *Płeć i dekodyfikacja moralności seksualnej* Wojciecha Klimskiego. Autor czyni przedmiotem analizy przekonania na temat niektórych zachowań seksualnych, a podmiotem analizy młode kobiety i młodych mężczyzn. Zapatrywania respondentów na seksualność analizuje, odwołując się do moralności katolickiej jako jednego z wskaźników religijności. Empiryczną bazę stanowią badania zastane, realizowane w latach 2004-2017.

Artykuł Marii Sroczyńskiej *Być młodym..., czyli o kontrowersyjnych wymiarach współczesnej intymności (szkic socjologiczny)* koncentruje się wokół doświadczenia młodości. Autorka odnosi się m.in. do relacji intymnych współczesnych młodych, kobiet i mężczyzn, którzy choć dobrze funkcjonują na płaszczyźnie edukacyjnej czy zawodowej, to mają problemy z wyrażaniem własnych emocji. Podnosi też kwestię współczesnej identyfikacji kobiecości i męskości.

Kolejny poddany naukowej analizie problem dotyczy nawiązywania relacji intymnych w cyberprzestrzeni. Joanna Wróblewska-Skrzek w artykule *Digitalizacja miłości. Wirtualne randkowanie – szanse i zagrożenia* podejmuje się poszukiwania odpowiedzi na pytanie o miejsce i rolę miłości w sieci oraz szanse i zagrożenia, jakie wiążą się randkowaniem w tym nowym medium, jakim jest Internet. Zwraca także uwagę m.in. na fakt współistnienia obu rodzajów randek – tradycyjnej i elektronicznej – gdzie ta ostatnia jest postrzegana jako swego rodzaju osiągnięcie naszych czasów, czego wyrazem jest ikona aplikacji na smartfonie.

W tekście *Ciało kobiety w „zaklętym” kręgu wagi* Anna Linek analizuje paradoks współczesnej kultury konsumpcyjnej, wiążący się

z jednej strony z uwodzeniem kobiety wizją przyjemności płynącej z różnorodności jedzenia, a z drugiej – wizją perfekcyjnego wyglądu i szczupłej sylwetki. Zwraca uwagę na problem społecznego odrzucenia kobiet, które nie mieszczą się w kanonie szczupłości, który w epoce konsumpcjonizmu jest szczególnie restrykcyjny. Jest to niezwykle poruszająca analiza pokazująca wieloaspektowość i wielość kontekstów, na które ma wpływ ma zagadnienie cielesności i jej akceptacji, a szczególnie niebezpiecznym zdaje się jej brak.

Martyna Kawińska w artykule pt. *Kobiety i mężczyźni wobec starości i starzenia się* analizuje fenomen starości i starzenia się ze względu płeć. Autorka dostrzega na tym polu zróżnicowanie płynące z odgrywania odmiennych ról społecznych oraz związane z czynnikami determinującymi aktywne lub bierne starzenie się. Ten wątek, niezwykle istotny z punktu widzenia zmian demograficznych, ubogacony został analizą udziału kobiet i mężczyzn w zajęciach Uniwersytetów Trzeciego Wieku.

Kolejny rozdział dotyczy kompetencji młodych kobiet – studentek – potrzeby ich poszerzania, stosunku do pracy, jaką będą podejmować w przyszłości oraz gotowości do zmiany swojego życia ze względu na pracę. Ta problematyka została podjęta w artykule *Ambitne kobiety. Kompetencje i stosunek do pracy studentek na podstawie badań empirycznych* Katarzyny Uklańskiej. Podstawę analityczną stanowią empiryczne badania prowadzone wśród młodzieży akademickiej.

Rola i aktywność kobiet w perspektywie współczesnych przemian społeczności lokalnych otwiera w monografii część poświęconą aktywizmowi kobiecemu i zaangażowaniu w konstruowanie przestrzeni publicznej. Magdalena Markocka przygląda się temu zagadnieniu z perspektywy lokalności, w skali mikro.

Monika Maria Brzezińska rozszerza tę perspektywę, koncentrując swoje dociekania na problemie przywództwa politycznego w zależności od reprezentowanej płci. W artykule „*Goląb*” i „*jastrząb*”, czyli *przywództwo i decydowanie polityczne kobiet i mężczyzn* autorka stara się znaleźć odpowiedzi na kilka pytań, m.in. czy to mężczyźni są predysponowani do rządzenia, jaki styl rządzenia jest lepszy – męski, kobiecy, a może neutralny.

Wątek udziału przedstawicieli obydwu płci w sferze polityki kontynuuje Olga A. Kotowska-Wójcik w rozdziale *Polki i Polacy o kobietach w polityce*. Zgodnie z tytułem, przedstawione zostały opinie na temat obecności kobiet w świecie polityki, przyczyn istniejących dysproporcji oraz czynników, które mogłyby sprzyjać zmianie w tym zakresie. Naukową bazę analizy stanowią wyniki badań ogólnopolskich oraz prowadzonych w środowisku politologów.

Trywialne zdaje się stwierdzenie o tym, że kobiety i mężczyźni odmiennie postrzegają swoje role i funkcje społeczne. Spotykają się z innymi oczekiwaniami społecznymi, konfrontują ze stereotypowym postrzeganiem realizacji określonych ról. Analizy naukowe dowodzą, że pomimo zmian społeczno-kulturowych oraz funkcjonujących w sferze publicznej wzorców ról, Polska pozostaje krajem konserwatywnym. Pod wieloma aspektami organizacji życia codziennego o nachyleniu bardziej patriarchalnym niż feministycznym.

W świetle danych empirycznych ilustrujących brak równości płci we wszystkich aspektach życia codziennego publikowanych przez międzynarodowe agendy badawcze, takie jak EIGE, Polska sytuuje się bliżej średniej dla państw członkowskich Unii Europejskiej. Jednak w dwóch opisanych obszarach życia – intymnego, związanego z aspektami seksualności i moralności, oraz w obszarze aktywności społecznej i politycznej różnica między aspiracjami a możliwościami ich realizacji jest miazdząco niska dla kobiet. Z tego względu jako redaktorki tomu mamy nadzieję, że zarówno przybliżenie podjętej przez autorów tematyki, jak i konkluzywność ich wywodów przyczynią się do zwiększenia świadomości w tym zakresie oraz mogą okazać się pomocne w kształtowaniu okoliczności umożliwiających każdemu pełną realizację aspiracji i celów życiowych.

Dziękujemy autorom za ich wkład i wysiłek związany z pracą nad monografią oraz wszystkim osobom, które przyczyniły się do jej powstania.

Numery DOI tekstów zamieszczonych w książce

Katarzyna Ukłańska, Olga A. Kotowska-Wójcik

Moralność, intymność, aktywność – kobiety i mężczyźni o kontekstach życia prywatnego i publicznego

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_01

Wojciech Klimski

Płeć i dekodifikacja moralności seksualnej

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_02

Maria Sroczyńska

Być młodym..., czyli o kontrowersyjnych wymiarach współczesnej intymności (szkic socjologiczny)

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_03

Joanna Wróblewska-Skrzek

Digitalizacja miłości. Wirtualne randkowanie – szanse i zagrożenia

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_04

Anna Linek

Ciało kobiety w „zaklętym” kręgu wagi

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_05

Martyna Kawińska

Kobiety i mężczyźni wobec starości i starzenia się

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_06

Katarzyna Ukłańska

Ambitne kobiety. Kompetencje i stosunek do pracy studentek na podstawie badań empirycznych

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_07

Magdalena Markocka

Rola i aktywność kobiet w perspektywie współczesnych przemian społeczności lokalnych

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_08

Monika Maria Brzezińska

„Gołąb” i „jastrząb”, czyli przywództwo i decydowanie polityczne kobiet i mężczyzn

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_09

Olga A. Kotowska-Wójcik

Polki i Polacy o kobietach w polityce

DOI 10.48226/978-83-66666-14-6_10